

UGANDA PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü
2025

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	3
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	9
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER	11
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER.....	14
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	16

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Politikası

Uganda ile birlikte diğer Doğu Afrika Topluluk Devletleri Kenya, Tanzanya, Ruanda ve Burundi arasında, ortak devletler arasındaki uluslararası ticareti teşvik etmek amacıyla Doğu Afrika Gümruk Birliği (EACU) kurulmuŐ olup faaliyetlerini 2004 yılında ıkarılan Doğu Afrika Topluluğu Gümruk Yönetimi Yasası (EACCMA) kapsamında yürütmektedir.

Söz konusu Birlik, daha geniş bir mal ve hizmet pazarı aracılığıyla ekonomik büyümeyi teşvik etmek için tek bir gümruk bölgesi ve ticaret bloğu olarak faaliyet göstermektedir. Anılan Gümruk Birliğine üye olan devletler, kendi aralarındaki ticareti engelleyebilecek iç tarifeleri ve tarife dış engelleri ortadan kaldırmak ve böylece tek bir pazar ve yatırım alanı oluŐumunu kolaylaŐtırmak amacıyla, kurucu gümruk bölgeleri içinde üretilen malların hareketlerini gümruk ve kotadan muaf tutmuŐtur.

Diğer yandan, ortak devletler ile diğer ölkeler arasındaki ticaretle ilgili politikaları uyumlu hale getirmek ve ortak olmayan devletlerden gelen mallara Ortak Dış Tarife çerçevesi altında ithalat vergilerine yönelik ortak oranlar belirlenerek uygulamaya baŐlanmıŐtır.

Doğu Afrika Gümruk Birliği (EACU) dıŐından yapılan ithalat için üç kademeli bir vergi yapısı benimsenmiŐtir. İŞlenmiş ürünlerin çoğu %25 vergiye tabi tutulurken, ara ürünler %10 vergiye tabi olup, hammaddeler (gıda maddeleri hariç) ve sermaye malları gümruksüz giriş yapabilmektedir.

İthal mallara %18 oranında katma değer vergisi (KDV) ve %15 oranında stopaj vergisi uygulanmakta, ayrıca tüm yabancı mal ve hizmetlere %33 oranında ilave bir vergi daha uygulanmaktadır. İthal mallara ayrıca demiryolu altyapısı gelişimini finanse etmek için %1,5 oranında altyapı vergisi ve yerleşik olmayan yabancı iŐletmelere 1 Temmuz 2023'ten itibaren geriye dönük olarak %5 oranında bir Dijital Hizmetler Vergisi (DST) uygulanmaktadır. Söz konusu yeni vergi, brüt gelir üzerinden alınmakta olup Uganda Gelir İdaresi'ne üç ayda bir vergi beyannamesi verilmesini gerektirmektedir.

Gümruk Tarifeleri

Uganda'da, genel olarak advalorem esasına dayalı gümruk vergi sistemi uygulanırken, akaryakıt için spesifik vergilendirme yöntemi benimsenmiŐtir. Bahse konu vergilerin tahsilatı ve yönetimi Uganda Gelir İdaresi (Uganda Revenue Authority) tarafından yürütölmektedir.

İthalat rejimine göre uygulanan tüm vergiler Şu şekilde belirtilebilir: Gümruk vergisi, petrol tüketim vergisi, özel tüketim vergisi, stopaj vergisi (CIF değerinden), altyapı vergisi, dijital hizmet vergisi, katma değer vergisi (CIF+ithalat vergisi+ özel tüketim vergisi üzerinden) ve çevre vergisidir.

Gümruk Vergisi: İthal edilen ürüne göre genel olarak %25 (nihai ürün), %10 (yarı mamöl), %0 (hammadde) Őeklinde bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur.

Petrol Tüketim Vergisi: Petrol ithalatında yakıt/yağ türüne bağlı olarak litre başına UGX 200 ile UGX 1.450 arasında vergi tahsil edilmektedir.

Özel Tüketim Vergisi: Fiziki miktara göre çimento, şeker, bira, şarap, sigara ithalatından alınmakta ve değişken oranlara sahip bulunmaktadır.

Stopaj Vergisi: İthal edilen ürünün CIF değeri üzerinden %15 vergi tahsil edilmektedir.

Altyapı Vergisi: İthal edilen ürünün CIF değeri üzerinden %1,5 vergi tahsil edilmektedir.

Dijital Hizmetler Vergisi: Yerleşik olmayan yabancı işletmelerden %5 vergi tahsil edilmektedir.

Katma Değer Vergisi: İthal edilen ürünün CIF +ithalat v.+ özel tüketim v. matrahı üzerinden %18 KDV tahsil edilmektedir. Hidroelektrik santral malzemeleri ithalatı KDV'den muaf tutulmuştur.

Çevre Vergisi: Araç ithalinde CIF üzerinden %0 (5 yaştan küçük), %35 (5-10 yaş arası), %50 (10 yaştan büyük) olarak tahsil edilir.

Diğer yandan, aşağıda sıralanan ürünlerin ithalinde vergi muafiyeti uygulanmaktadır:

- Eğitim materyali
- Engelli taşıt ve aletleri
- İlaç
- Kitap için kağıt
- Güneş enerjisi ekipmanları
- Otel malzemeleri (yapı ürünleri hariç) çamaşır makinası, mutfak eşyası, ocak, soğutucu, klima, televizyon, halı, mobilya, çarşaf, perde, gym aletleri
- Endüstriyel makinaların bozuk parçalarının ithali
- Lastik üretim teli
- Lastik sırtı
- İhraç ürünler için paketleme malzemesi
- Süt ürünleri sektörü için alüminyum teneke hammaddesi
- Soğutuculu kamyon
- Yalıtımlı tanker
- Yalıtımlı süt tankı
- Kamu adına çöp toplamaya yetkili otoritelerin ya da yerel otoritelerce yetkilendirilmiş kişilerin çöp toplamaya yönelik motorlu araçları

İç Vergiler

Gelir vergisi: Uganda Gelir İdaresi %10 ile %30 arasında değişen oranlarda 4 kademeli vergilendirme yapmaktadır. 2.820.000-UGX ve üstü geliri olan yerleşik kişiler ve yerleşik olmayan kişiler için ayrı skala uygulanmaktadır. Ülkede Çeşitli vergi istisnaları bulunmaktadır.

Kurumlar vergisi: Şirketlerin elde ettiği karlar üzerinden %30 olarak uygulanmaktadır. Bu oran madencilik alanında faaliyet gösteren şirketler için %25 ile 45 arasında değişen oranlarda uygulanır. Çeşitli istisna halleri bulunmaktadır.

Götürü Vergi: Yıllık geliri 150.000.000 UGX'den az olan küçük işletmeler için uygulanır. Vergi oranı işletmenin türüne ve yerine göre değişmektedir.

Stopaj Vergisi: %5 ile %30 arasında değişmekte olup, yerleşik olanlara ve olmayanlara farklı oranlarda uygulanır. Uganda Maliye Bakanlığı'nca belirlenen ürünlerden, dağıtılan karlardan, faiz gelirinden, sigorta priminden, royalti ücretlerinden, şube gelirinden, kumar gelirinden alınır. Çeşitli stopaj vergisi istisnaları bulunmaktadır.

Kira Geliri Vergisi: Vergi, şahıslar için %12 oranda ve şahıs olmayanlar için %30 oranında tahsil edilmektedir. 2.820.000-UGX'i aşan kira gelirine %20 oranında vergi tahakkuk ettirilmektedir.

Faiz Vergisi: Bankaya yatırılan mevduattan alınan faize %15 faiz vergisi tahakkuk ettirilmektedir.

Özel Tüketim Vergisi: Vergilendirilecek ürüne göre maktu ya da oransal olarak uygulanmaktadır. Sigara, bira, meyve suları, alkollü içkiler, kozmetik ürünleri, parfümler, mobil görüşme hizmeti, para transferi, şeker, şişelenmiş su, çimento, sabit hat görüşme hizmeti ve mobilya satışında uygulanmakta olup, çeşitli istisnaları bulunmaktadır.

Katma Değer Vergisi: Mal ve hizmet satışında %18 olarak uygulanır. Çeşitli istisnaları bulunmaktadır.

Yerel Servis Vergisi: Geliri 100.000-UGX'den fazla olanlara 10 kademeli ve maktu (ilk kademe 5.000-UGX, 10. kademe 1000.000-UGX) olarak uygulanmaktadır.

Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Uganda Ulusal Standartlar Bürosu (UNSB) Ticaret Sanayi ve Kooperatifler Bakanlığına bağlı olarak faaliyet göstermekte olup, kalite güvenlik ve sağlık standartlarını belirlemekte ve uygulamaya koymaktadır. Bu standartlara <https://webstore.unbs.go.ug> adresinden ulaşılabilir. UNSB aşağıda belirtilen 87 teknik komiteden oluşmaktadır.

Söz konusu Teknik Komiteler;

- Mühendislik ve inşaat alanında belirlenen standartlara ilişkin 26 teknik komite,
- Gıda, tarım ve ormancılık alanlarında belirlenen standartlara ilişkin 23 teknik komite,
- Kimyasallar ve tüketici ürünleri alanında belirlenen standartlara ilişkin 20 teknik komite,
- Hizmetler ve işletme yönetimi alanında belirlenen standartlara ilişkin 18 teknik komite, şeklindedir.

Uganda, aşağıda yer alan bölgesel ve uluslararası standart kuruluşlarına üye olup bu kuruluşlar tarafından belirlenen standartları uygulamaktadır:

- 1-Uluslararası Standardizasyon Örgütü (ISO), www.iso.org
- 2-Uluslararası Elektroteknik Komisyonu (IEC), www.iec.ch
- 3-ASTM International, www.astm.org
- 4-İngiliz Standartları Enstitüsü (BSI), www.bsigroup.com
- 5-Afrika Standardizasyon Örgütü (ARSO), www.arso-aran.org
- 6-EAC Stratejik Kalite Yönetim Ekibi (SQMT), www.eac-quality.net
- 7-Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), www.wto.org
- 8-CODEX Alimentarius, www.codexalimentarius.org
- 9-Uluslararası Metroloji Örgütü, www.oiml.org/en

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

İthal ürünler standartlara uyum konusunda UNSB laboratuvarlarında teste tabi tutulurlar. Özellikle kimyasal yapı, mikrobiyolojik yapı, dayanıklılık, elektrik güvenliği konularında testler uygulanır.

Kimya laboratuvarı, elektrik laboratuvarı, mikrobiyoloji laboratuvarı, malzeme ve mühendislik laboratuvarı, metroloji laboratuvarı olmak üzere 5 adet test laboratuvarı bulunmaktadır. Belirli ürünlere standartları karşıladığını göstermek üzere sertifikalandırma yapılır. Bu sertifikalandırma akredite laboratuvarlarda da yapılabilmektedir. Bu akredite laboratuvarlar aşağıda yer almaktadır:

- Britannia Allied Industries Limited
- Brookside
- Chemiphar
- CREEC
- Electrical Controls and Switch Gear Ltd
- GEL
- Geotechnological Engineering
- GFS Engineering Services Laboratory
- Madhvani Group
- Roofings Rolling Mills
- Roofings Rolling Mills
- SMAT Technical services Ltd
- St Michael Food Laboratory and Consultancy Ltd
- Steel and Tube
- Times Analytics Limited
- Uganda Coffee Development Authority
- UIRI

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

UNSB etiketleme standartlarını belirlemekte olup, ürün bilgisi etiketinin İngilizce olması gerekmektedir. Paketlemenin de ürünün bozulmasını ve hasar görmesini önleyecek nitelikte olmasına dikkat edilmelidir.

Teknik Engeller

Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli ve kaliteli olmasını sağlamak ülkelerin en temel öncelikleri arasındadır. Bu amaçla, ürünlerin uyması gereken teknik kriterler (standartlar ve teknik düzenlemeler) ile ürünlerin bu kriterlere uygun üretildiğini belgeleyen uygunluk değerlendirmesi işlemlerine günümüzde daha fazla başvurulmaktadır. Standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, sınai, ekonomik ve ticari gelişmeye katkıda bulunan, insan can ve mal güvenliğini korumayı amaçlayan, modern ekonominin ve standardizasyon sisteminin temel taşlarıdır.

Bununla birlikte, standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri çoğu zaman insan sağlığı ve güvenliği gibi meşru amaçların ötesinde ticarete teknik engeller olarak adlandırılan ve uluslararası ticaretin serbest akışını olumsuz etkileyen engellere yol açmaktadır. Uluslararası kabul görmüş standartlardan farklı teknik kriterler belirlenmesi ve gerektiğinden katı test ve belgelendirme işlemlerinin zorunlu kılınması bu alandaki en önemli sorunlardır. Şeffaf bir şekilde kabul edilmeyen ve uygulanmayan bu düzenlemeler ihracatçı firmalar açısından ek külfet ve maliyetlere de yol açmakta ve rekabet edebilirliklerini güçleştirmektedir. İhracatta karşılaştığımız ticarete teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir.

Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur (<https://teknikenyel.ticaret.gov.tr/>). Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarete teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarete teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik suretiyle ilgilenilen ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler e-posta ile günlük olarak gönderilmektedir. Ayrıca, firmalarımız ihracatlarını olumsuz etkileyebilecek diğer ülke düzenlemelerini taslak aşamasında öğrenip yorum yapabilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik ücretsizdir.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

50 milyonun üzerinde ve oldukça genç bir nüfusa sahip olan Uganda 50 milyar doları aşan milli geliri, 3,5 milyar dolara yaklaşan ihracatı ile Türk ve yabancı yatırımcılar için çekici bir ülke olma özelliğini korumaya devam etmektedir.

Özellikle Victoria gölünün büyük bir kısmına komşu olması verimli tarım alanlarına sahip olmasını sağlamış, bitki örtüsünün çeşitliliği, safari ve doğal şelalelerinin varlığı ülkenin hem bir turizm destinasyonu haline gelmesini hem de hidroelektrik enerji üretimine potansiyel bir kaynak olması sağlamaktadır.

Diğer yandan, benimsenen makro ekonomik politikalar, gelişen bankacılık sistemi, düşük enflasyon, istikrarlı bir büyüme, siyasi istikrarın varlığı ve yabancı yatırımcılara yönelik vergisel teşvikler, yabancı yatırımcıların ülkeye yatırım kararı almasında önemli bir faktör haline gelmekte ve bu durum Uganda'nın iş istihdamını doğrudan etkilemektedir.

Yabancı yatırımların büyük bir kısmı madencilik, ulaşım, finans ve üretim alanlarında yoğunlaşmaktadır.

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Marka ve şirket ismi tescili için Uganda National Bureau of Registration (Uganda Ulusal Kayıt Bürosu)'na başvurulması gerekmektedir. Hem yerli hem de yabancı firmalar tescil hizmetinden yararlanabilir. Tescil olan firmalar yerel bankalardan borçlanma ve tüm kamu ihalelerine girme hakkına sahip bulunmaktadır. Ayrıca ülke çapında isim hakkı korunmuş olmaktadır. Patentler 20 yıl, modeller 10 yıl ve endüstriyel tasarım 5 yıl (beşer yıl 2 defa uzatılabilir) korunma hakkına sahiptir.

Dağıtım Kanalları

Uganda'da genel olarak tüm malların dağıtımını toptancılar ve perakendeciler tarafından yapılmaktadır. Toptancılar tarafından ithal edilen mallar büyük depolara nakledilmekte ve daha sonra lokal perakendecilere sevk edilmektedir.

Tüketici Tercihleri

Özel sektörde pazar genellikle fiyata karşı hassastır. Kamu alımlarında ise fiyatın yanı sıra özellikle kalite ön plandadır.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Yerel acenta ya da distribütör ile çalışmak ihracatçının tahsilat riskini azaltacak ve pazarda daha iyi tutunmasını sağlayacaktır. Diğer yandan ihracat mallarına ilişkin olarak kurulum, eğitim, teknik destek vs. gibi satış sonrası hizmetlere gereken önemin verilmesi pazarda rakiplere karşı avantaj sağlayacaktır.

Kamu İhaleleri

Kamu ihaleleri PPDA Kamu İhale Ajansı tarafından organize edilmektedir. İhaleler ulusal gazetelerde ve internet sitelerinde ilan edilmektedir. Bunlar aşağıda yer almaktadır. Dünya Bankası, İslam Kalkınma Bankası ve Afrika Kalkınma Bankası gibi kuruluşların Uganda'ya ilişkin ihaleleri de kendi web sitelerinden takip edilebilir.

<https://www.unra.go.ug/tenders/> (Yol yapım ihaleleri)

<https://www.kcca.go.ug/tenders> (Kampala Belediyesi İhaleleri)

<https://www.health.go.ug> (Sağlık Bakanlığı ihaleleri)

<https://gpp.ppda.go.ug/#/public/bid-invitations> (Genel İhaleler)

<https://www.monitor.co.ug/uqanda/jobs/tenders> (Genel İhaleler)

<https://www.newvision.co.ug/category/tenders> (Genel İhaleler)

<https://finances.worldbank.org/Procurement/Procurement-Notices-Uqanda-Consultants/u2mj-ua92> (Dünya Bankası İhaleleri)

https://www.isdb.org/project-procurement/tenders?loc=UG&tender_type=&status=active = (İslam Kalkınma Bankası İhaleleri)

<https://www.afdb.org/en/projects-and-operations/procurement> (Afrika Kalkınma Bankası İhaleleri)

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık

Uganda'da tarım sektörü, hem kâr odaklı yatırımlar hem de ortaklıklar için karlı fırsatlar sunmaktadır. Afrika Birliği'nin 55 üye ülkesinden biri olan Uganda, tarımsal kalkınmada istikrarlı bir şekilde büyüyerek Afrika Tarım Geliştirme Programı'nın (CAADP) kalkınma hedeflerine ulaşmada önde gelen 20 ülkesinden birisi olarak öne çıkmıştır.

Tarım Sektörü Uganda'daki en önemli sektör olmaya devam etmektedir, nüfusun yaklaşık %80'e yakını bu sektörden geçimini sağlamaktadır. Ayrıca bu sektör GSYİH'ya yaklaşık %32 oranında katkıda bulunmaktadır. Bununla birlikte, doğal hava koşullarına bağımlılık ve geleneksel yöntem ve ekipmanların hala yaygın kullanımı nedeniyle verim sınırlıdır. Küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık ihracatı ülkenin önemli gelir kalemlerinden birisidir. Kahve, çay, kakao, susam ve kesme çiçek ülke ekonomisinde rol oynayan en önemli tarım ürünleridir.

Uganda Hükümeti, sulama ve mekanize tarımı teşvik ederek tarımın daha fazla ticarileştirilmesi için çaba sarf etmektedir. Yatırım fırsatları başlıca şu alanlarda mevcuttur:

- Bitkisel, hayvansal ve su ürünleri üretim ve işleme sanayinde;
- Katma değeri yüksek işlenmiş ürünler üretimi;
- Tohumlar, gübre ve zirai ilaç üretimi;
- Soğuk hava depoları ve lojistik
- Tarım makineleri imalatı ve montajı
- Ambalaj
- Sulama

Ülkede işlenmiş su ürünleri ve gıda ürünleri ihracatı gittikçe önemini artırmakta, Nile Perch ve Tilapia cinsi balıklar bütün ya da fileto olarak soğuk zincir hava kargo ile başta Avrupa ülkeleri olmak üzere tüm dünyaya ihraç edilmektedir.

Sanayi

Uganda'da altyapı, yol, köprü, konut, iş merkezi gibi alanlarda yüksek potansiyel bulunmaktadır. Bu projelerin bir kısmı Uganda hükümeti tarafından, bir kısmı da yurtdışı kuruluş ve yatırımcılar tarafından finanse edilmektedir. Alt yapı ve ulaşım sektöründe son dönemde başta Türk firmaları olmak üzere diğer ülkelerin yatırımları gittikçe artmakta olup, söz konusu sektörün yatırımcılar açısından büyük bir potansiyele sahip olduğu gözlenmektedir.

Uganda sanayi sektörü 2023-2024 döneminde yaklaşık %5,4 civarında büyüme göstermiş olup, sektörün büyümesinde en önemli alt sektör imalat sanayidir. Bunu inşaat, sulama ve madencilik takip etmektedir. Sanayi sektörünün 2023-2024 döneminde milli gelire katkısı yaklaşık %15 civarındadır. Sanayi sektörünün gelişmesinde özel sektörün de önemli rolü bulunmaktadır.

Ülke ekonomisinde geleneksel ürünlerinden olan kahve, süt ürünleri ve tekstilin yanında, pamuk, kurutulmuş ananas, bamya, balık, ve kesme çiçek gibi ürünlerin önemi gün geçtikçe artmaktadır.

Ülkede hem üretim hem de, toptan ve perakende aşamalarda yatırım için önemli potansiyel bulunmakta, bu amaçla hükümet, doğrudan yabancı yatırımları sektöre çekmeyi hedeflemektedir.

Hizmetler

Turizm

Uganda, zengin doğal bitki örtüsü, ulusal parkları, şelale ve gölleri, safari ve başta nesli tükenmekte olan dağ gorilleri olmak üzere, ağaca tırmanabilen Ishasha aslanları, beyaz gergedanlar ve fil gibi çeşitli hayvanlara ve dünyadaki kuş türlerinin önemli bir kısmına ev sahipliği yapması nedeniyle dünyada en çok turist çeken destinasyonlardan biri haline gelmeye başlamıştır. Sürekli artan turist sayısının yılda 1,5 milyona ulaşmasıyla beraber 2023-2024 döneminde turizm sektörünün GSYİH'ya katkısı %4,5'a yükselmiştir.

Turizm sektöründeki yatırım fırsatları aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Kaliteli konaklama tesisleri inşası,
- Gezi turları (bisiklet turları, hava balonu yolculuğu, Victoria Gölü'nde deniz aktiviteleri ve Nil Nehri'nde nehir raftingi),
- Namugongo-Uganda şehitlerine hac, Mahatma Gandhi heykeli ve Nil'deki Piskopos Hannington iniş alanı gibi özel alanlarda inanç turizminin geliştirilmesine yönelik yatırımlar.

Madencilik ve Enerji

Uganda başta altın, petrol, tungsten ve demir olmak üzere zengin maden rezervlerine sahiptir. Uganda Yatırım Ajansı madencilik alanında yapılan yatırımları desteklemektedir. Uganda'da maden çıkarma ve işleme ekipmanlarına ihtiyaç duyulduğu gibi arama ve çıkarma yapacak, laboratuvar hizmetleri ve fizibilite yapacak firmalara da ihtiyaç duyulmaktadır.

Önemli madenlerin ülke genelinde dağılımına bakıldığında ülkenin doğusunda altın ve bakır; batısında altın, bakır, kireçtaşı, demir, kalay; güneyinde manyezit, mika, tungsten; kuzeyinde ise kireçtaşı ve altın yatakları hakim bulunmaktadır.

Kitgum-Pader Metal Projesi, nikel/bakır cevheri projesi olarak laboratuvar analizleri tamamlanmış bir projedir. Bu proje Uganda'ya yabancı yatırım çeken önemli maden yataklarından birisidir.

Madencilik sektörü son yıllarda %10'un üzerinde büyüme göstermektedir.

Çimento üretiminde kullanılan kireçtaşı ve kireç büyük oranda iç piyasada tüketilmekte; altın, çakıl taşı, mıcır, ve tungsten madenleri ise daha çok ihraç edilmektedir.

Kamu özel ortaklığı kapsamında enerji santralleri kurulmakta ve hayata geçirilmektedir. Uganda'nın en büyük enerji üretim tesisi olan 600 MW'lık Karuma Hidroelektrik Santrali ve bağlantı tesisi 2024 yılında açılmıştır. Anılan enerji santrali ülkenin enerji sektöründe önemli bir sıçramayı beraberinde getirmiş, hem konutlar hem de sanayi için güvenilir bir enerji kaynağı olmuştur.

Petrol ve gaz sektörünün, önümüzdeki üç ila beş yıl içinde ülkeye 15 ile 20 milyar dolar arasında dış yatırım getirmesi beklenmektedir. Uganda'da 6,5 milyar varil petrolün keşfedilmesi, günde 60.000 varil işleyecek bir petrol rafinerisi inşası ile halen proje aşamasında olan Uganda'daki Hoima'dan Tanzanya'daki Tanga limanına kadar olan 1.445 km'lik petrol boru hattının yapımını beraberinde getirmiştir. Kabale ve Hoima'da özellikle ulaşım altyapısının iyileştirilmesi ve petrol bazlı bir endüstri parkının geliştirilmesi kapsamında önemli fırsatlar bulunmaktadır.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

Uganda'da İngilizce dili nüfusun önemli bir kısmı tarafından konuşulmasından dolayı genellikle tüm toplantılar İngilizce dilinde yapılmaktadır. Özellikle hükümet yetkilileri ile görüşme taleplerinin resmi yazı ile iletilmesi uygun görülmektedir.

Randevular planlanırken, görüşme tarihini ve saatini oluşturmada ekstra zaman verilmesi uygun olmaktadır. Gecikme veya iptallere ve ayrıca hükümet yetkilileriyle yapılacak görüşmelerde, yetkilinin konumu ile orantılı olarak önemli gecikmelere hazırlıklı olmak gerekmektedir.

Para Kullanımı

Uganda'nın para birimi Uganda şilini (UGX) olup alışverişlerde ve pek çok finansal işlemde istikrarlı ve yaygın bir şekilde kullanılmakla beraber ABD doları ve avro da geniş kullanım alanına sahiptir. Ülkede Bankacılık sistemi uluslararası bankacılık sistemine entegre olmuş olmasına rağmen, genel olarak bankacılık sistemindeki yüksek kesintilerin mevcudiyeti ve devam eden uygulamalar nedeniyle, tasarrufların çok az bir kısmının finansal sistemde olduğu bilinmektedir. Ülkede çek kullanımı yaygın olmayıp ticari ilişkiler genellikle nakit olarak gerçekleşmektedir.

Uganda'da yerli ve uluslararası kredi kartları geçerli olup özellikle visa ve maestro logolu kredi kartlarının kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır. Cep telefonu operatörüne göre yüklenebilen MTN Money ve Airtel Money uygulamaları aracılığıyla oluşturulan cüzdanlardan yapılan ödemeler oldukça yaygındır. Telefon bayilerinde ve mobil bankacılık uygulamaları üzerinden söz konusu uygulamalara kolaylıkla para yatırılabilir. Mobil cüzdan hesaplarındaki para ile benzin alımından para transferine kadar birçok ödeme işlemi yapılabilmektedir.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi Uygulaması

Diplomatik pasaport hamilleri 90 gün süreyle vizeden muaftır. Umuma Mahsus Pasaport hamilleri, Hizmet ve Hususi Pasaport hamilleri vizeye tabidir. Uganda vizesine Online başvuru <https://visas.immigration.go.ug/> linkinden yapılabilmektedir. Online olarak başvuru yapıp onay alındıktan sonra vize etiketi Entebbe Havalimanı'nda pasaport polisi tarafından pasaporta yapıştırılmaktadır.

Pasaportların Uganda seyahati sonrası en az 6 ay geçerliliği bulunmalıdır. Uganda vizesi maksimum 7 ila 10 iş günü içerisinde sonuçlanmaktadır. Vize ücretleri tek giriş için 50 ABD doları, 12 aylık çok girişli 100 ABD doları, 2 yıllık çok girişli 200 ABD dolarıdır.

İzinler Uganda İçişleri Bakanlığı Vatandaşlık ve Göç Kontrol Müdürlüğü'ne başvurularak alınmaktadır. Çalışma ve oturma izinleri ücretleri hakkında detaylı bilgilere https://visas.immigration.go.ug/#/help/entry_permit adresinden ulaşılabilmektedir.

A2: Hükümet için çalışan müteahhitlere verilir, 250-USD ile 1.500-USD arasında değişir.

B1: Tarım sektörü yatırımcıları için düzenlenir, 1.250-USD ile 6000-USD arasında değişir.
E: İmalat sektörü yatırımcıları için düzenlenir, 400-USD ile 1.200-USD arasında değişir.
D: Ticari 1.250-USD ile 6.000-USD arasında değişir.
G1: Sivil toplum kuruluşu çalışanları için düzenlenir, 250-USD ile 750-USD arasında değişir.
C: Madencilik sektörü için düzenlenir, 1.250-USD ile 6000-USD arasında değişir.
G2: Yabancı işçiler için düzenlenir, 1.250-USD ile 6000-USD arasında değişir.
F: Profesyoneller için düzenlenir, 1.500-USD ile 7500-USD arasında değişir.

Ülkeye girişte sarı humma aşısı yaptırılmış olduğuna dair aşı karnesinin beyanı zorunludur. Diğer isteğe bağlı aşular ve hastalıklara karşı güncel tavsiyeler için Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü'nün <https://www.seyahatsaqliqi.gov.tr/Site/SaqlikBilqisi/UG> internet adresi ziyaret edilebilir.

Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri

Devlet daireleri çalışma saatleri Pazartesi-Cuma 08.00-17.00 arasındır. Özel iş yerleri ile marketler daha geç saatlere kadar açık kalabilmektedir. Aşağıdaki liste Uganda'da 2025 yılı resmî tatil günlerini göstermektedir. Bu tarihlerde kamu kurum ve kuruluşlarının tamamı kapalıdır.

01 Ocak Yılbaşı
26 Ocak NRM Özgürlük Günü
16 Şubat Başpiskopos Janani Luwum Günü
08 Mart Dünya Kadınlar Günü
29 Mart Kutsal Cuma
01 Nisan Paskalya
30 Mart Ramazan Bayramı
01 Mayıs İşçi Bayramı
03 Haziran Şehitler Günü
09 Haziran Ulusal Kahramanlar Günü
6 Haziran Kurban Bayramı
09 Ekim Bağımsızlık Günü
25-26 Aralık Noel

İklim ve Diğer Bilgiler

Ülkede ılıman bir iklim görülmektedir. Güney kesimlerinde yıllık ortalama sıcaklık 13 ile 23 derece arasındayken, kuzeyde 18 ile 30 derece arasında değişmektedir.

Elektrik altyapısı 240 volt AC, 50Hz. dikdörtgen üç uçlu (three-pin) fişler kullanılmaktadır. Uluslararası telefon kodu +256 olup, devamında 9 haneli ülke içi telefon numarası tuşlanmalıdır. UTC +3 ve GMT +3 olup, yaz saati uygulaması yoktur.

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri

Yerli ve yabancı sermayeli şirketler UNBRS (Uganda Kayıt Hizmetleri Bürosuna tescil başvurusunda bulunmaları gerekmekte olup tescille birlikte şirket ismi koruma altına alınmaktadır. Uganda'da en çok kurulan şirket türü Limited (Ltd.) şirkettir.

Şirket Kurma Prosedürü

Şirket kurmaya ilişkin prosedür aşağıda belirtilmiştir.

- 1- URSB'ye (Uganda Kayıt Servisi Bürosu) unvan ve şirket kaydı
- 2- URA'dan (Uganda Gelir İdaresi) vergi numarası alınması ve VAT (katma değer vergisi) kaydının yapılması
- 3- UIA'dan (Uganda Yatırım Ajansı) lisans alınması
- 4- İlgili Belediyeden sektör lisansı alınması
- 5- UNCCI'ye (Uganda Ticaret ve Sanayi Odası) kayıt. (kayıt olma isteğe bağlıdır.)
- 6- NSSF'e (Ulusal Sosyal Güvenlik Fonu) kayıt. (5 den fazla çalışanı olan şirketler için)
- 7- Şirket kaşesi yaptırılması.

Şirket kuruluş maliyeti, sabit ücretlerin yanı sıra şirketin sermayesine göre değişmektedir. Sermayesi 5.000.000-UGX'i aşan şirketlerden kuruluş aşamasında sermayenin %1.5'i oranında damga vergisi alınmaktadır. Şirket kurulumlarının yerel avukatlar tarafından gerçekleştirilmesi, süreçlerin hızlı ve doğru sonuçlandırılması açısından önem arz etmektedir.

Sigorta

Uganda'da sigortacılık sektörü, IRAU (Uganda Sigortacılık Düzenleme Kurumu)'nun düzenleme ve denetimine tabidir. Temmuz 2014'te IRAU, ülkedeki tüm sigorta şirketlerini hayat ve hayat dışı sigortalar olarak ayrı şirketler kurmaya yönlendirmektedir. Amaç, riskin tüm sektöre yayılmasını önlemektir.

Ayrıca, yabancı sigorta şirketlerinin üst yönetimlerinde ikiden fazla yabancı olmama şartı bulunmaktadır. Aynı düzenleme her sigorta şirketinin yönetim kurulu üyelerinin en az yarısının Uganda'da ikamet etmesini de zorunlu kılmaktadır. Uganda'da toplam 33 sigorta şirketi faaliyet göstermektedir.

Bankacılık Mevzuatı

Uganda'da bankacılık sistemi oldukça gelişmiş düzeydedir. Uganda Cumhuriyeti Merkez Bankası (Bank of Uganda-BoU) 15 Ağustos 1966'da açılmış olup, sermayesinin %100'ü Uganda Hükümetine aittir. Merkez Bankası bir devlet kurumu olmayıp özerk statüdedir. Ülkedeki para politikasının oluşturulması ve uygulanmasının yanı sıra finansal kurumların düzenlenmesi ve denetlenmesinden sorumludur.

Eximbank, Standard Chartered Bank, Stanbic Bank, Bank of Baroda önde gelen bankalardan olup ülkede toplam 25 ticari banka ve 2 kalkınma bankası faaliyet göstermektedir. Kredi verme, mevduat toplama, kredi kartı gibi bankacılık hizmetlerini yerine getirmektedirler.

Yabancıların Uganda bankalarında hesap açmalarına herhangi bir engel bulunmamaktadır. Uganda'dan yurtdışına ve yurtdışından da Uganda'ya döviz transferi yapılabilmektedir. Uluslararası geçerliliği olan visa, master card, maestro gibi kredi kartları Uganda'da da kullanılmaktadır. Döviz alım satımı hem döviz bürolarından hem de banka şubelerinden yapılabilmektedir.

Kaynak: T.C. Kampala. Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği